

Deltagarna i Norrlands skogsvårdsförbunds exkursion i Dalarna framför Siljansfors herrgård.

Utdrag ur Skogshistoriska Sällskapets Årsskrift sid 6-9

Trender och tankar i skogen för 100 år sedan

Om än ur annat perspektiv var frågan om trakthyggesbruk eller blädning högst levande också på 1920-talet. Den behandlades både vid Norrlands skogsvårdsförbunds exkursion i Dalarna och vid Skogsvårdsföreningens omfattande och tredelade exkursion i Bergslagen och norra Götaland. Det var annars ett år där anläggningsarbetena för de försöksparken som snart skulle tas i bruk pågick för fullt.

NORRLANDS SKOGSVÅRDSFÖRBUNDS EXKURSION i Dalarna samlade ett sextio-tal eltagare, inklusive ett antal ”respektive”. Den pågick under tre dagar och startade i den i vardande Siljansfors försökspark strax söder om Mora. Här togs norrlänningarna emot av professor Gunnar Schotte som både berättade om dess historia och ledde själva exkursionen. Bland annat besåg man ett nyligen utlagt försök med blädning. Skogens ålder på platsen var mellan 1 och 180 år. Där fanns både tall och gran. De högsta träden hade en höjd av 22 meter. (Sannolikt är bilden på sidan 42 tagen i detta bestånd.) Här utspann sig en livlig diskussion som utmynnade i en ”kritik över blädningens utförande som var allt annat än mild, då valet av träd icke syntes vara odelat gott.”

I ÅRETS FÖRSTA NUMMER AV Skogsvårdsföreningens Tidskrift finns ett likaledes mycket långt och detaljerat reportage om föreningens exkursion året innan. Den genomfördes tillsammans med norska kollegor och omfattade inte mindre än tre olika resor under en hel veckas tid strax före midsommar. Starten skedde

i Karlskoga, där norrmännen inklusive deras damer tillstötte. Den nordliga resan gick genom Mellansveriges bergsbygder med besök i bland annat Ställdalen, Kloten, Malingsbo och Garpenberg. Den södra gick via Högsjö, Omberg, Visingsö, Finspång och Eriksbergs slott i Sörmland.

För damerna arrangerades en särskild tur som ”tangerade herrarnas endast då det ansågs att båda parterna kunde vara varandra till enbart fröjd och förnöjelse”. Bland annat besökte damerna Medevi brunn, Vadstena och Vreta Kloster. De gjorde också en visit hemma hos Ellen Key i Alvastra.

Alla turerna avslutades i Saltsjöbaden utanför Stockholm där man tydligt festade om ordentligt av referaten att döma.

MEN MAN ÄGNADE SIG INTE BARA ÅT nöjsamma upplevelser under exkursionen utan tog sig bland annat också an tidens stora fråga: trakthyggesbruk eller bländningsbruk. I det mycket omskrivna Lanforsbeståndet, några mil söder om Storfors studerade man det försök med Wagnersk luckhuggning som lagts ut 1914. Resultatet var gott, men markerna ansågs inte representativa och som några av exkursionsdeltagarna yttrade, ”yxan kan här föras efter vars och ens egen smak”. En allmän åsikt var att Wagnerbländningen inte var lämplig för svenska förhållanden.

Sammanfattningsvis gav man under både den norra och södra exkursionen uttryck för stor skepsis inför bländningsbruk. Referenten, i detta fall jägmästaren Ludvig Mattsson Mårn, uttryckte det så här: ”I bergslagsskogarna har av ålder rent trakthyggesbruk bedrivits. Den ordnade bländningen som förfäktas av Uno Wallmo har ej vunnit någon större utbredning, och detta helt säkert till stor del på grund av det vackra exempel på trakthyggesbrukets fördelar som bergslagsskogarna uppvisar”.

DET ÄR INTRESSANT ATT SÅ HÄR HUNDRA ÅR efteråt ta del av hur man dokumenterade sådana här exkursioner. I Norrlands skogsvårdsförbunds tidskrift omfattar Dalareferatet drygt 40 sidor, i *Skogsvårdsföreningens Tidskrift* hela 62, varav tio anslås åt damexkursionen. Detaljerat beskrivs i stort sett varje delmoment. På de olika exkursionspunkterna refereras ordagrant vad de olika deltagarna yttrade under diskussionerna.

Luncher och middagar kommenteras – ofta med tilläggen ”där ingenting sänkades” och ”livlig stämning”. Till och med de många middagstalens innehåll refereras.

Att utan andra verktyg än penna, anteckningsblock och sitt eget minne skriva så noggranna referat framstår med nutida mått mätt som en prestation. Inte minst mot bakgrund av att delar av exkursionerna skedde i hällregn. De fyra referenterna, jägmästarna Erik Geete, Ludvig Mattsson Mårn, Sven Petrini och Anna Schotte är värda all heder för sina insatser. Att läsa deras referat är nästan som att förflytta sig i tiden.

Vid lantbruksmötet i Nässjö visade det småländska skogsbruket upp sig i sina olika skepnader. Skogsstyrelsen angav tonen genom att visa skogens betydelse för länet och Skogsförsöksanstalten belyste vetenskapligheten medan Hylte bruk förmedlade sina önskemål om massaved. Därutöver ställde också ett antal tillverkare av redskap ut i denna, en slags tidig föregångare till Elmia.

Behovet av gärdesgårdar i Småland var fortfarande stort. Skogsstyrelsen hade utrett frågan och kommit fram till att det bara i Jönköpings län fanns 5 560 mil gärdesgårdar – ett och en tredjedels varv runt jorden. På lantbruksmötet i Nässjö visades detta ”enorma slöseri med virke” på en tecknad plansch med en gärdesgård som sträckte sig runt klotet. I ena hörnet stod en smålandsbonde och i den andra en ”högst förvånad neger” iklädd bastkjol. Det var långt innan n-ordet blivit tabu.

Nu var det 1922

Händelser i Sverige och världen för **hundra år** sedan

Spåren av de föregående årens djupa lågkonjunktur var ännu påtagliga. Men gradvis återhämtade sig världsekonomin och mycket tydde på att en ny tid höll på att ta form. Jazzen inledde sitt segertåg över världen och i Sverige kunde man fira den kvinnliga rösträttens ettårsdag.

Av Lars Klingström

Första Vasaloppet.

Den 22-åriga skogsarbetaren Ernst Alm från Norsjö i Västerbotten vann det första Vasaloppet som den 19 mars kördes i snöglopp. Han nådde målet i Mora efter 7 timmar 32 minuter och 49 sekunder, fem minuter före klubbkamraten Oskar Lindberg.

Sprittförbudsomröstningen. Varken Ja- eller Nejsidan sparade på krutet inför folkomröstningen om spriten den 27 augusti. Albert Engströms affisch med kräftätaren som ryter sitt Nej! blev klassisk. Men Ja-affischen speglar bättre allvaret i frågan. Resultatet blev ett mycket knappt nej till sprittförbud.

Tutankhamons grav återfanns.

Den egyptiske faraoen Tutankhamons guldfyllda gravkammare i Konugarnas dal utanför Luxor hittades detta år av amatörarkeologen Howard Carter. Fyndet förundrade världen och anses som den största arkeologiska upptäckten någonsin.

Dansraseriet. I veckotidningen

Idun kunde man läsa en artikel om dansraseriet som särskilt angriper de unga. Vägen till helvetet går man numera med jazzsteg, konstaterade skribenten och undrade hur det ska det gå för nästa generation. I Stockholm förbjöd polismästaren dans på kaféer och restauranger som saknade tillstånd.

Benito Mussolini tar makten.

I början av 1920-talet var Italiens ekonomi kaotisk med massarbetslöshet, strejker och politisk oro. Efter en tre dagar lång marsch till Rom med 40 000 fascistiska "svartskjortor" tog Benito Mussolini makten och gjorde Italien till en diktatur.

Konståkningsgigant.

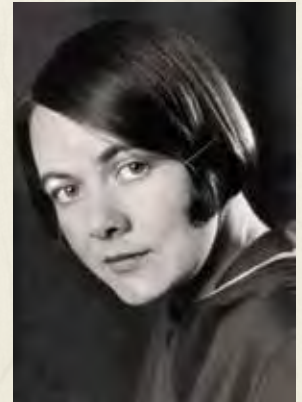
Svensken Gillis Grafström vann VM i konståkning för herrar som i januari avgjordes i Stockholm. Han var tjugotalets gigant i konståkningsvärlden med OS-guld 1920, 1924 och 1928. Det kunde ha blivit ett fjärde OS-guld 1932 men efter att ha krockat med en fotograf nådde han "bara" silver.

Bra år för genier. Den 1 juni föddes kompositören, musikern och revyförfattaren Povel Ramel. Den 8 oktober kom fotbollseleganten Nils Liedholm till världen. Båda blev som vi vet så småningom genialiska utövare av sina respektive konstarter.

Karin Boye debuterade.

Poeten och författaren Karin Boye debuterade som 22-åring med diktsamlingen Moln, där hon fundrade över Gud, livets brister och sin egen framtid. Tretton år senare skrev hon den ikoniska dikten Visst gör det ont när knoppar brister.

Lockouter och strejker i skogen.

I efterdyningarna av de båda tidigare årens omfattande arbetslöshet pressades skogsarbetarlönerna. De lockouter och strejker som utbröt går i historieböckerna under namnet Den stora skogsstriden.

Bilskatt! Efter en trevande start i början av seklet hade bilismen tagit rejäl fart. Vid årets slut fanns det 60 000 bilar i Sverige, en tiofaldig ökning på bara fem år. Men landets vägnät var fortfarande undermåligt och riksdagen beslutade i maj att införa bilskatt för att finansiera en upprustning.